

Sebepercepce začlenění do interpersonálního chování u studentů sportovního gymnázia

Self-perception of inclusion in interpersonal behavior by students of the sports grammar school

Jitka Králíková

Fakulta sportovních studií, Masarykova univerzita, Brno

Abstrakt

Osobnost člověka je soubor všech projevů chování, prožívání a vnímání, který je typický vždy pro konkrétního člověka v interpersonálních vztazích. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké typy interpersonálních vazeb si studenti sportovního gymnázia uvědomují, přičítají si je a zařazují se do nich, a v dílčích cílech je dále srovnat mezi muži a ženami, mezi individuálními a kolektivními sporty a podle úspěšnosti.

Použitými metodami byl kvantitativní a komparativní výzkum s dedukcí. Pro zjištění interpersonálního chování byl použit standardizovaný dotazník interpersonální diagnózy (ICL). Celkem se výzkumu zúčastnilo 229 studentů.

Výsledkem výzkumu je zjištění, že studenti sportovního gymnázia se přiřazují do dimenze odpovědného chování (odpovědné osobnosti). Rozdíl mezi osobnostmi mužů a žen je v míře dominance a afiliace. Muži jsou dominantnější a ženy jsou afiliativnější (přátelštější a kooperativnější).

Přínosem výzkumu je zjištění, že klíčovým faktorem úspěchu sportovců je dominantní typ osobnosti. Toho může využít vedení sportovního gymnázia, které může do přijímacího řízení zařadit vyplnění dotazníku ICL a spolupráci s psychologem. Dále toho mohou využít budoucí studenti gymnázia k posouzení své perspektivy a ke kultivaci psychiky ve sportovním tréninku.

Abstract

The personality of a person is a set of all manifestations of behavior, experience and perception that is typical of a particular person in interpersonal relationships. The aim of the research was to find what types of interpersonal relationships students in a sports school are aware and they add to themselves. And in partial goals it is a comparison between men and women, between individual and collective sports and by success.

The methods were quantitative and comparative research with deduction. To determine interpersonal behaviour standardized interpersonal diagnosis questionnaire (ICL) was used. Altogether, 229 students participated in the research.

The outcome of the research is that the students of a sports secondary school add themselves to dimension of responsible behavior (responsible personality). The differences between men and women can be seen in dominance and affiliation. Men are more dominant and women are more affiliative (friendlier and more cooperative).

The benefit of this work is the discovery that the key factor in the success of athletes is the dominant personality type. These findings may be useful for sports schools in the admission process, in which the ICL questionnaire may be included and cooperation with a psychologist. It may be also beneficial for future secondary school students to assess their perspective and to cultivate the psyche in sports training.

Klíčová slova: *osobnost, dimenze interpersonálního chování, studenti sportovního gymnázia, sport.*

Key words: *Personality, dimensions of interpersonal behavior, students of Sports Secondary School, sport.*

ÚVOD

Osobnost se vytváří a mění v průběhu celého života. Ovlivňují ji zážitky, socializace, psychický vývoj i postoj člověka, který má sám k sobě. Proto osobnost člověka prochází neustálým vývojem. Nikdy tedy nenajdeme dvě osoby, které by byly naprosto stejné. Vždycky u nich budou existovat určité odlišnosti, které tvoří jedinečnost každé osobnosti. Zajímavým faktem je, že i když prožíváme určité situace různě, můžeme vypožorovat, že některé znaky projevů chování jsou pro určité lidi společné. Právě tento faktor je základem všech typologií osobnosti (Nairne, 2011, pp. 379–381).

Téma a způsob, jak se vyznat v osobnostech lidí, jak porozumět jejich jednání, chování a uvažování, bylo, je a bude stále zajímavé a v mnohých situacích užitečné. Kdo by taky nechtěl rozumět skrytým motivům lidského jednání, předvídat, jak se druhý zachová a jak daná situace dopadne? Pochopit, proč se s některými lidmi nemůžeme snést, a s jinými si naopak velmi rozumíme? Mít povědomí o typologii osobnosti se hodí i v mnoha životních situacích, např. ve chvíli, kdy se rozhodujeme o svém budoucím povolání, při výběru partnera atd.

Osobnost je vnímána jako celek vnitřních dispozic, které spolu se situací určují obsah a průběh psychických procesů, které jsou pak chápány jako reakce člověka na určitou situaci (Nakonečný, 2009, p. 9). D. G. Myers (2013, p. 514) definuje osobnost jako individuální charakteristiky myšlení, prožívání a jednání.

„Osobnost je komplexní organizace kognicí, emocí a chování, která dává životu osoby směr a souvislost.“ Neboli osobnost je regulovaným systémem nazvaným Já, což je psychické centrum a činitel lidského života (L. A. Pervin in Nakonečný, 2009, p. 10).

V psychologických definicích osobnosti se pravidelně zdůrazňují tři prvky: integrita (jednota psychických funkcí), jedinečnost a relativní stálost. Některé definice kladou důraz na rysy osobnosti, schopnosti, postoje, hodnoty, motivy. Jiné zase vyzdvihují emoční reakce, stavy, nálady, morálku, etičnost či charakter (Cakirpaloglu, 2012, pp. 17–18).

Osobnosti se člověk nerodí, nýbrž se jí stává v době, ve které se u něho v raném dětství vytváří specifická lidská forma organizace a fungování jeho psychiky. Postupně se tedy člověk vyvíjí z biologicky determinovaného individua v lidskou a společensky utvářenou bytost. Osobnost funguje jako otevřený systém, který je v neustálé interakci s obklopujícím prostředím (Nakonečný, 2009, pp. 83–95).

Od 50. let 20. stol. nastává v psychologii přechod od anamnézy a symptomatické stigmatizace osobnosti člověka k analýze jejího působení v sociálních vztazích a vzájemné interakci s druhými. Interpersonální chování je *„považované za jeden z nejdůležitějších aspektů osobnosti, je obvykle definováno jako chování, jež je pozorovatelné, vědomé či symbolicky ve vztahu k jinému reálnému či představovanému jedinci“*. (Leary, LaForge, Suczek, Kožený & Ganický, 1976, pp. 1–13).

Sietl (2012, p. 60) je názoru, že interpersonální charakteristiky osobnosti reprezentují klíčové otázky, které se ptají na adaptaci jedince v prostředí, které je mu vlastní. Interpersonální charakteristiky považuje za relativně stabilní struktury, které jsou v průběhu života odolné vůči změně.

„Osobnost je víceúrovňový model interpersonálních reakcí (veřejných, vědomých nebo niterných) projevovaných jedincem. Interpersonální chování je zacíleno na redukci úzkosti. Všem sociálním, emocionálním a interpersonálním aktivitám jedince může být porozuměno jako pokusům vyhnout se úzkosti nebo vytvořit a udržet sebeúctu.“ (Leary, 2004, p. 14).

„Cílem interpersonální diagnózy je určení typu a současně intenzity mechanismů, jež jedinec užívá ve styku se svým sociálním okolím s cílem zabezpečit pro sebe co nejlepší podmínky života.“ Zjištění interpersonálního chování se běžně používá v psychologii, např. jako nástroj zjištění percepce v rodině či malé pracovní skupině (Leary in LaForge, Suczek, Kožený & Ganický, 1976, pp. 1–13).

Záměrem studie je zanalyzovat, jak vnímají vlastní interpersonální charakteristiky studenti sportovního gymnázia, a porovnat je mezi muži a ženami, individuálními a kolektivními sporty a podle úspěšnosti.

Sportovní gymnázium

Legislativní normou pro sportovní gymnázia je školský zákon č. 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, který je v platnosti od roku 2005. Dle legislativy jsou i sportovní gymnázia koncipována ve čtyřletém nebo šestiletém cyklu a vzdělání je zakončeno maturitní zkouškou.

Přijímací řízení na sportovní gymnázia se řídí podle § 59–63 školského zákona. Na gymnáziu zařazeném do výzkumu musí žáci v přijímacím řízení absolvovat jednotné státní testy z českého jazyka i z matematiky. Započítává se rovněž prospěch ze základní školy. Součástí přijímacího řízení je také testování pohybových schopností a dovedností (skok daleký z místa, hod plným míčem, rychlostní i vytrvalostní člunkový běh, shyby chlapci, výdrž ve shybu děvčata), které jsou sestaveny na bázi normovaného testu Unifittest (Kovář & Měkota, 2002).

Cílem sportovních gymnázií je rozvoj vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které žáci získali v základním vzdělávání a které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince (Sbírka zákonů, 2004, pp. 10 262–10 280). Od jiných středních škol se sportovní gymnázia liší přidáním sportovním tréninkem, který zahrnuje trénink ve vybrané disciplíně, všestrannou pohybovou přípravu a předmět Teorie sportovního tréninku, ze kterého mohou žáci i maturovat. Na testovaném gymnáziu probíhá trénink každé ráno v rozsahu dvou hodin a odpolední trénink probíhá dva dny v týdnu rovněž v rozsahu dvou hodin.

METODIKA

Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak se vnímají studenti sportovního gymnázia v dimenzích interpersonální diagnózy, do jakých charakteristik interpersonálního chování se zařazují a v dílčích cílech je srovnat:

1. Podle **pohlaví** – rozdíl mezi muži a ženami.
2. Podle **psycho-sportografické typologie** – rozdíl mezi vnímáním sportujících v individuálních a týmových sportech. Porovnávanými sporty jsou: aerobic, atletika, badminton, baseball, basketbal, box, cyklistika, florbal, fotbal, freestyle BMX, golf, gymnastika, házená, hokej, hokejbal, horolezectví, cheerleading, jezdectví, judo, korfbal, lyžování, orientační běh, plavání, rychlobruslení, sportovní střelba, squash, stolní tenis, strongman, taekwondo, tanec, teamgym, tenis, triatlon, veslování, volejbal a zápas.
3. Podle **úspěšnosti** – vyhodnocování studenti se umístili ve svém sportu do 3. místa na mistrovství České republiky, Evropy nebo světa.

Výzkumný soubor

Zkoumaným souborem jsou studenti brněnského sportovního gymnázia. Na gymnáziu probíhají 2 paralelní čtyřleté studijní cykly a 1 cyklus šestiletý. Ve čtyřletých cyklech jsou třídy rozděleny na skupiny A a B. Studenti ve třídách skupiny A si vybírají sport z garantované nabídky školy (atletika, tenis, volejbal, basketbal). Studenti tříd skupiny B si vybírají sport, který není garantován školou (neprobíhá na škole), ale provozují ho v kooperujících sportovních klubech. Nelíší se tedy studijními nebo výkonnostními nároky, ale volbou sportu. V šestiletém studijním cyklu je každá třída rozdělena na dvě poloviny. V jedné polovině si studenti zvolili sport z nabídky školy a ve druhé polovině mají opět svůj vlastní sport. V každém ročníku jsou tedy 3 paralelní třídy. Celkem výzkumem prošlo se souhlasem vedení gymnázia dvanáct tříd, dohromady tedy 229 studentů. Výzkum proběhl v roce 2016.

Testovaným studentům sportovního gymnázia bylo mezi 15–20 lety a spadali do věkového období adolescence. V této přechodné době mezi dětstvím a dospělostí prochází osobnost člověka komplexní proměnou ve všech složkách: somatické, psychické i sociální. Adolescenti prožívají období vlastního hledání, přehodnocování a vytváří si vlastní identitu (Vágnerová, 2012, p. 367).

Následující tabulka (Tab. 1) znázorňuje u zkoumaného souboru počet studentů v jednotlivých ročnících, počet mužů, žen a jejich věk.

Tab. 1: Charakteristika zkoumaného souboru

ročník	počet osob celkem	muži	ženy	průměrný věk
1.	66	31	35	16
2.	65	32	33	17
3.	58	28	30	18
4.	40	20	20	19
celkem	229	111	118	17,5

Další tabulka (Tab. 2) znázorňuje zastoupení nejúspěšnějších sportovců, za které jsou považováni ti studenti, kteří se umístili ve svém sportu do 3. místa na mistrovství České republiky, Evropy nebo světa.

Tab. 2: Zastoupení nejúspěšnějších sportovců

	celkem osob	muži	ženy
individuální sporty	38	15	23
týmové sporty	38	21	17
všechny sporty	76	36	40

Proces sběru a zpracování dat

Demografické údaje o studentech, jejich sportovní zaměření i sportovní výkonnost byly získány z dokumentace gymnázia se svolením vedení školy a po potvrzení anonymity.

Pro vyhodnocení interpersonální diagnózy byl použit standardizovaný dotazník ICL (Interpersonal Check List) od amerického psychologa Learyho, který byl do češtiny přeložen a zpracován Koženým a Ganickým (Leary, LaForge, Suczek, Kožený & Ganický, 1976). Cílem dotazníku je určit typ osobnosti a zároveň zjistit intenzitu mechanismů, které zkoumaná osoba využívá ve styku se svým sociálním okolím.

Dotazník zjišťuje 8 dimenzí interpersonálního chování neboli typů osobností, které jsou znázorněny v diagnostickém (Learyho) kruhu. Každá kategorie je vyjádřena zkratkou, tvořenou dvěma písmeny. Mezi zjišťované typy osobností patří:

1. dominantní osobnost (AP)
2. egocentrická (BC)
3. agresivní (DE)
4. podezřívavá (FG)
5. submisivní (HI)
6. závislá (JK)
7. přátelská (LM)
8. odpovědná osobnost (NO)

Dotazník se skládá z celkem 128 otázek, přičemž každá kategorie je v dotazníku zastoupena 16 otázkami. Otázky jsou vyjádřené pomocí přídavných jmen, např.: nezávislý, přátelský, sobec-

ký, či jinou stručnou formou, např.: Lidé mají o mně dobré mínění. Rád soutěžím s ostatními. Těžko se dá na mě udělat dojem, apod. Testovaná osoba u nich zaškrťává pouze ano – ne. Kladné odpovědi jsou v každé kategorii sečteny a zaneseny do vzorců DOM a LOV:

- **DOM** – charakterizuje **osu y** v Learyho kruhu, na základě míry **dominance a submise** (podřízenosti),
- **LOV** – charakterizuje **osu x** v Learyho kruhu, na základě míry **agrese a afiliace** (přátelskosti).

Výsledné hodnoty ze vzorců určují pouze hrubý výsledek, který se pomocí tabulek v manuálu dotazníku normalizuje na T-skóry, které v každé dimenzi DOM a LOV nabývají hodnotu od 0 do 90 T-skór. Jejich protnutím se získává výsledné těžiště osobnosti, které leží v jedné z osmi zmíněných kategorií (Leary, LaForge, Suczek, Kožený & Ganický, 1976, pp. 31–35).

VÝSLEDKY

Výsledky interpersonálního chování jsou po vyhodnocení dotazníků prezentovány v posloupnosti:

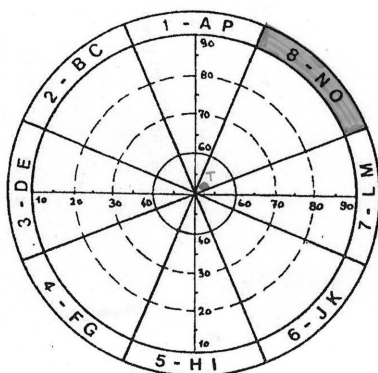
- sebepercepce začlenění do dimenzí ICL všemi studenty,
- sebepercepce začlenění do dimenzí ICL studenty v týmových a individuálních sportech,
- sebepercepce začlenění do dimenzí ICL vrcholovými sportovci.

a) Vlastní sebepercepce začlenění všemi studenty do dimenzí interpersonálního chování

Celkové neboli průměrné chování (Obr. 1) všech studentů gymnázia je odpovědné (NO), které se projevuje odpovědným a ohleduplným jednáním. Tito lidé své síly a sebevědomí užívají přátelským způsobem, snaží se být k ostatním emocionálně blízcí, pomáhat jim a radit jim, zároveň je podporovat a sympatizovat s nimi. Často zastávají roli neformálního vůdce skupiny a usilují o splnění své idealizované role ve společnosti.

U mužů převládá dominantní chování (AP), jsou ambiciózní, energičtí, často oplývající fyzickou nebo intelektuální silou, která je dána jejich schopnostmi. Účelem jejich chování je vyhnout se úzkosti, která je v nich vyvolána nejistotou, slabostí a neinformovaností. Obdiv a poslušnost ostatních lidí jim pomáhá zachovat si sebeúctu a pocit bezpečí.

U žen převládá přátelské chování (LM), které se vyznačuje kooperativním vstřícným jednáním a afiliací s ostatními. Jejich jemné, citlivé a přátelské chování zpravidla vyvolává u ostatních projevy souhlasu a přátelství. Mají pozitivní sociální vztahy s ostatními, tendenci ke spolupráci, schopnost dobře s druhými vycházet a výrazný sklon ke kompromisům. Vyhýbají se sporným situacím. Obecně jsou populární a oblíbení.

Obr. 1 ICL všech studentů gymnázia

b) Vlastní sebepercepce začlenění do dimenzí interpersonálního chování studentů týmových a individuálních sportů

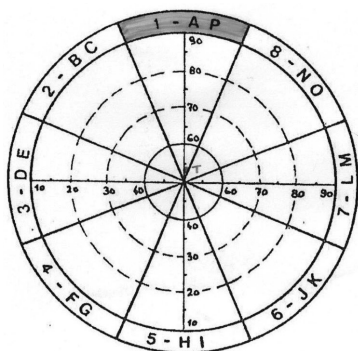
U týmových i individuálních sportů vyšel stejný typ výsledného chování, a to odpovědné chování (viz Obr. 1), které se projevuje odpovědností a ohleduplností.

Zatímco u žen převládá shodně přátelské chování (LM), které se vyznačuje extrovertním jednáním a ochotou ke spolupráci, u mužů se typické chování pro dané sporty liší. U týmových sportů převládá u mužů dominantní chování (AP), v němž se projevuje moc, síla a ambice, u individuálních sportů převládá egocentrické chování (BC), pro které je charakteristická hlavně zaměřenost na sebe sama. Projevuje se nezávislostí, sebedůvěrou, potřebou láskyplného obdivu a poslušností. Svým chováním si jasně vyjadřuje sebelásku, spokojenost se sebou či svou nadřazenost.

c) Vlastní sebepercepce začlenění do dimenzí interpersonálního chování vrcholovými sportovci

Celkové chování sportovně úspěšných studentů (Obr. 2) je dominantní (AP). Tito jedinci jsou ambiciózní, energičtí, často oplývají fyzickou nebo intelektuální silou.

I tady je rozdíl v typu chování mezi muži a ženami. U mužů zůstává průměrné chování dominantní (AP), zatímco u žen je odpovědné (NO).

Obr. 2 ICL sportovně úspěšných studentů gymnázia

DISKUSE

Všechny studenty na gymnáziu sport baví, všichni pravidelně trénují, ve škole mají stejné trenéry, stejné materiální podmínky. Trenéři je připraví stejně neboli nejlépe jak umí, a přesto se prosadí jen několik z nich. A právě tito nejlepší, vrcholoví sportovci, mají dominantní osobnost, díky které mají velké ambice, energičnost a silnou stabilní osobnost, která je posledním článkem potřebným k úspěchu a vyniknutím nad ostatními.

Poznatků tohoto výzkumu může využít vedení sportovního gymnázia, které by mohlo začít spolupracovat s psychologem a zařadit ICL dotazník do přijímacího řízení studentů. Současný systém přijímacích zkoušek je takový, že:

- 20 % tvoří test z českého jazyka,
- 20 % tvoří test z matematiky,
- 35 % tvoří prospěch z ostatních předmětů na ZŠ,
- 5 % další skutečnosti – školní, krajské, republikové vědomostní soutěže,
- 20 % zaujímají testy pohybových schopností a dovedností (skok daleký z místa, rychlostní člunkový běh 4 × 10 m, vytrvalostní člunkový běh Leger test, shyby chlapeci, výdrž ve shybu děvčata).

80 % bodů z přijímacích zkoušek tedy nemá nic společného se sportem ani psychologii osobnosti. Při tomto víceméně náhodném systému výběru sportovců tvoří v současnosti jen 20 % studentů gymnázia vrcholoví sportovci, kteří reprezentují ČR a budou se vrcholovým sportem živit i v budoucnu. A může stát, že toto procento klesne na nulu. Naopak kdyby se tyto psychologické testy staly významnou součástí přijímaček, může gymnázium získat třeba 50 % reprezentantů.

Zjištění, že všichni studenti se v průměru začleňují do segmentu odpovědného chování (odpovědné osobnosti), není až tak překvapivé. Jedná se o studenty gymnázia, kteří chtějí jít v budoucnu na vysokou školu. A tento typ osobnosti, charakteristický svou odpovědností, spolehlivostí a rozumností, má ke splnění dalších studijních cílů nejbližší.

Výsledek je rovněž ovlivněn tím, že se jedná o sportovně zaměřené studenty. Tento faktor dokazuje výzkum z olomoucké univerzity, který porovnával vrcholové sportovce s běžnou populací pomocí NEO testu (pětifaktorového osobnostního inventáře). Největší rozdíl byl zjištěn právě v dimenzi svědomitost, která odpovídá dimenzi odpovědného chování. Sportovci mají tedy vysokou úroveň sebekontroly v chování zaměřeném na cíl, jsou pečliví, zásadoví, svědomití, pracovití, spolehliví a ambiciózní (Slováčková, 2014, pp. 31–65).

Při shrnutí výsledků ICL studentů zjistíme, že u nich převažují 4 typy chování: egocentrické, dominantní, odpovědné a afiliativní. Všechny jsou zastoupeny u každého v jiném poměru. Vzhledem k tomu, že vztahové dimenze chování (osobnosti) jsou si v Learyho kruhu podobné, do jisté míry spolu souvisejí (jeden typ doplňuje druhý). Například aby sportovec zvítězil, musí to především chtít on sám, udělat pro to maximum, být ambiciózní (dominantní chování). S tím souvisí zaměření na sebe, na svůj denní režim, správnou životosprávu, spokojenost se sebou (egocentrické chování), k tomu je potřeba pravidelně trénovat, chodit na všechny tréninky, nevyhýbat se zátěži (odpovědné chování) a k tomu se přidává přátelské chování s ochotou ke spolupráci, protože sportovci potřebují spolupracovat jak v rámci svého týmu, tak v interakci s trenérem, aby dosáhli svého cíle (afiliativní chování).

Afiliativní chování se mnohdy pojí s extravertizací. U sportovců byla již v několika výzkumech zjištěna větší míra extravertizace než u běžné populace. To se vysvětluje tím, že se sportovci už od malička pohybují ve sportovním prostředí, ve kterém jsou v neustálém kontaktu se svými vrstevníky a tréninkovou skupinou (Slováčková, 2014, pp. 66–67). Proto si myslím, že vyšly stejné typy dimenzí u individuálních a kolektivních sportů, neboť u obojího jsou k dosažení úspěchu zapotřebí uvedené faktory.

Náš výzkum přinesl zjištění, že pro muže je typické dominantní chování, zatímco pro ženy afiliativní (přátelské). Skutečnost, že toto zjištění se netýká jen sportu, nýbrž celé populace, potvrzuje několik výzkumů. Např. z výzkumu Harvardské univerzity, kterého se účastnilo několik tisíc lidí, se zjistilo, že ženy jsou iniciativnější, týmovější, cílevědomější, mají lepší vztahy s ostatními a lépe řeší problémy. Výzkum to vysvětluje tím, že ženy jsou nuceny pracovat na stejném místě tvrději než muži, protože jsou přesvědčeny, že jsou pod větším tlakem okolí a musí neustále dokazovat svoji potřebnost pro zaměstnavatele. Z tohoto důvodu jsou ženy schopnější manažerky než muži (KarieraWeb, 2012). U mužů je naopak jejich dominance vysvětlována vyšší hladinou testosteronu, který způsobuje soutěživost, agresivitu a dominanci (Psychologie, 2014).

Výzkumem Manchesterské univerzity, který testoval 10 000 lidí, bylo zjištěno, že muži mají se ženami společných jen 10 % vlastností. Pro ženy je typická větší míra citlivosti, vřelosti či předvádavosti. Naopak pro muže je typická emocionální stabilita, dominance a smysl pro povinnost (iDNES, 2012).

U nejúspěšnějších sportovců se ve výzkumu zjistila dimenze dominantního chování (dominantní osobnosti). Je to logické, neboť díky ní jsou sebejistí, panovační, agresivní, ctízádní a soupeřiví (Psychologie, 2014). Tyto vlastnosti je předurčují k vítězství, protože tito jedinci chtějí vyhrávat a být nejlepší, více než ostatní. Pro vítězství udělají vše. Tito studenti jsou ve svém sportu

úspěšní, pravidelně vyhrávají medaile, patří do reprezentace České republiky a účastní se i řady zahraničních soutěží. Sport je již jejich zdrojem financí a bude je živit i v jejich budoucí sportovní kariéře. Ostatní studenti, kteří takovou povahu nemají, se mohou stát např. úspěšnými trenéry a vychovávat další úspěšné sportovce, nebo pro ně bude sport jen koníčkem, nikoliv profesí.

ZÁVĚRY

Na základě výzkumu interpersonální diagnózy provedeného u 229 studentů sportovního gymnázia a 36 sportů (aerobic, atletika, badminton, baseball, basketbal, box, cyklistika, florbal, fotbal, free-style BMX, golf, gymnastika, házená, hokej, hokejbal, horolezectví, cheerleading, jezdeckví, judo, korfbal, lyžování, orientační běh, plavání, rychlobruslení, sportovní střelba, squash, stolní tenis, strongman, taekwondo, tanec, teamgym, tenis, triatlon, veslování, volejbal, zápas) bylo zjištěno, že celkové neboli výsledné chování všech studentů gymnázia je odpovědné (NO), které se vyznačuje ohleduplným a odpovědným jednáním, emocionálností, podporou druhých lidí. V dimenzi DOM (dominance – submise) má chování průměrného studenta blíže k dominanci a v dimenzi LOV (agrese – afiliace) má blíže k afiliaci. U mužů převládá dominantní chování (AP) projevující se mocí, silou a ambicemi, zatímco u žen přátelské chování (LM), vyznačující se extravertním jednáním, ochotou ke spolupráci a dobrými sociálními vztahy s ostatními. V dimenzi DOM a LOV mají větší sklon k dominanci muži a větší sklon k afiliaci ženy.

U týmových i individuálních sportů vyšel stejný typ výsledného chování, a to odpovědné. V dimenzi DOM a LOV má průměrné chování studentů u týmových i individuálních sportů blíže k dominanci a k afiliaci. Zatímco u žen převládá shodně přátelský typ chování (LM), u mužů se typické chování pro dané sporty liší. U týmových sportů převládá dominantní chování (AP) a u individuálních sportů převládá egocentrické chování (BC), se zaměřením sportovce na sebe samého, projevující se nezávislostí, sebedůvěrou a nadřazeností. V dimenzi DOM a LOV mají opět větší sklon k dominanci muži a větší sklon k afiliaci ženy.

Celkové chování ve sportu úspěšných studentů je dominantní (AP). Tito jedinci jsou sebejistí, ambiciózní, ctízádobní, soupeřiví, energičtí, autoritativní, jedná se o silné osobnosti, a to buď fyzicky, nebo intelektuálně. V dimenzi DOM a LOV mají blíže k dominanci a k afiliaci. I tady je rozdíl v chování mezi muži a ženami. U mužů zůstává průměrné chování dominantní (AP), u žen je odpovědné (NO). V dimenzi DOM a LOV mají opět větší sklon k dominanci muži a větší sklon k afiliaci ženy.

Přínosem výzkumu do teorií osobnosti je zjištění, že klíčovým faktorem úspěchu sportovců je dominantní typ osobnosti v adaptivní formě (s normálními aspekty lidského chování – přizpůsobivé a sociálně žádoucí chování). Jedná-li se o týmový nebo individuální sport, nemá na typ osobnosti vliv, protože u obojího je důležité dominantní chování.

V praxi může výsledků výzkumu využít vedení sportovního gymnázia, budoucí uchazeči sportovního gymnázia a rovněž trenéři všech sportů, manažeři a majitelé sportovních klubů. Tento dotazník (a případnou spolupráci s psychologem) mohou zařadit mezi svá výběrová kritéria a optimalizovat tak výběr nevhodnějších hráčů pro vrcholový sport.

Literatura

- Cakirpaloglu, P. (2012). *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha, Česká republika: Grada Publishing.
- iDNES (2012). *Vědecky potvrzeno: ženy jsou citlivější, muži dominantnější*. Retrieved from http://ona.idnes.cz/vedecky-potvrzeno-zeny-jsou-citlivejsi-muzi-dominantnejsi-pld-/vztahy-sex.aspx?c=A120106_091227_vztahy-sex_jup (accessed December 17, 2017)

- KarieraWeb (2012). *Ženy jsou schopnější lídři než muži*. Retrieved from <http://kariera.ihned.cz/c1-55505160-zeny-jsou-schopnejsi-lidri-nez-muzi> (accessed December 16, 2017)
- Kovář, R., & Měkota, K. (2002). *Unifitest (6–60)*. Praha, Česká republika: Univerzita Karlova.
- Leary, T. (2004). *Interpersonal Diagnosis of Personality: A functional Theory and Methodology of Personality Evaluation*. Eugene, USA: Resource Publications.
- Leary, T., LaForge, R. L., Sucek, R. F., Kožený, J., & Ganický, P. (1976). *Dotazník interpersonální diagnózy ICL: Příručka pro administraci, interpretaci a vyhodnocování testu*. Bratislava, Slovensko: Psychodiagnostica.
- Myers, D. G. (2013). *Psychology* (10th rev. ed.). New York, USA: Worth Publishers.
- Nairne, J. S. (2011). *Psychology* (5th rev. ed.). Wadsworth, USA: Cengage Learning.
- Nakonečný, M. (2009). *Psychologie osobnosti* (2nd rev. ed.). Praha, Česká republika: Academia.
- Pervin, L. A. (in Nakonečný, 2009). *Psychologie osobnosti* (2nd rev. ed.). Praha, Česká republika: Academia.
- Psychologie, (2014). *Gender – Rozdíly v chování mužů a žen*. Retrieved from <http://ografologii.blogspot.cz/2008/04/gender-rozdily-v-chovani-muzu-zen.html> (accessed December 16, 2017)
- Slováčková, K. (2014). *Vybrané osobnostní vlastnosti vrcholových sportovců* (Diplomová práce). Palackého univerzita, Olomouc, Česká republika.
- Sbírka zákonů České republiky, (2004). *Zákon č. 561/2004 Sb.* Retrieved from <http://aplikace.msmt.cz/Predpisy1/sb190-04.pdf> (accessed December 16, 2017)
- Sietl, M. (2012). *Poznávání interpersonálních charakteristik osobnosti*. Olomouc, Česká republika: Univerzita Palackého.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: Dětství a dospívání* (2nd rev. ed.). Praha, Česká republika: Karolinum.